

Vikingaberget av Per Appelgren

Den ståtliga Vårbergstoppen reser sig över det omgivande landskapet med gott självförtroende, synlig från stora delar av södra Stockholm. Precis intill denna mäktiga konstruktion ligger Vikingaberget. Om man åker Vårbergsvägen från Skärholmen till Johannesdal lägger man kanske inte märke till att man på vänster sida strax efter det att man har passerat Båtholmsgränd har en av Stockholms högsta naturliga punkter - Vikingabergets topp.

Få är väl de som idag ifrågasätter att det var på Vikingaberget som den förr så viktiga vårdkassen stod. Denna vårdkase återfinns idag i Huddinge kommuns kommunvapen. Det är därför lätt att förstå Huddinge kommuns angelägenhet om att Vikingaberget åtminstone inte i sin helhet skulle tillfalla Stockholms kommun i samband med den spektakulära Vårbyaffären, alltså uppgörelsen rörande Skärholmens inkorporering med Stockholm från juni 1961. Vad som däremot är svårt att förstå är vad som skrivs i "Stockholms Gatunamn" om tillkomsten av namnet Vårberg, nämligen:

"Namnberedningen hade 1961 inte uppmärksammat, att det inom Vårbyområdet (då i Huddinge) sedan 1947 fanns ett namn Vårberg, nämligen såsom förled i namnet på en mindre väg inom ett område med fritidshus, Vårbergsvägen. Detta namn ändrades år 1967 till Vårbackavägen."

Detta är skrivet apropå namnberednings skrivelse i frågan:

"Det finns goda grunder för en sådan nyskapelse. Gränsen mellan Stockholm och Huddinge kommer att gå över det nu s.k. Vikingaberget, på vars krön det i äldre tider stod en vårdkase; berget har sålunda i äldre tid varit ett 'vårdberg', fornsvenskt vardhbergh. Det är alldeles uppenbart, att förleden i namnet Vårby varit Vardh-, och att namnet syftar på byns läge intill platsen för den gamla vårdkassen. Det nu föreslagna namnet Vårberg ansluter sig sålunda språkligt till namnet Vårby och sakligt till en för området karakteristisk terrängformation."

Vad syftade då denna förbisedda förled Vårberg på? Ett område eller ett berg? Det finns mycket som talar för att sommarstugeområdet kring nuvarande Vårbackavägen precis söder om den nuvarande kommungränsen åtminstone i folkmun kallades Vårberget. Bland annat var områdets ångbåtsbrygga fortfarande i början på 1990-talet skyltad Vårberget. Det görs också hänvisningar i till exempel jubileumsskriften "Johannesdals Fastighetsägareförening" från 1956 till fastigheter belägna strax söder om Johannesdal, belägna i - och inte på - Vårberget. Å andra sidan finns på den ekonomiska kartan från samma tid inga referenser till namnet Vårberget.

Så kan det då tänkas att förledet Vårberg i själva verket syftade på ett berg? I så fall vilket berg? I området finns endast två namngivna berg, nämligen Korpberget och Vikingaberget. Har något av dessa haft ett alias? Vad som gör det hela ännu mer märkligt är att det vid infarten från Vårby Gård till området finns skyltar till Vårberget - utan att det framgår om det är ett område eller ett berg som därmed avses.

Bakgrunden är hölj i dunkel. Jag tar mig därför friheten att spekulera. Jag tror att Vårberget, eller om man så vill, Vårdberget ursprungligen syftade på just Vikingaberget. Jag tror också att sommarstugeområdet och ångbåtsbryggan Vårberget är uppkallat efter detta berg. Min slutsats blir därmed att även dagens Vårberg, såväl "språkligt som sakligt", har hämtat sitt namn just från Vikingaberget, eller Vårberget. Precis som sommarstugeområdet på andra sidan kommungränsen.

Namnet på dessa båda områden har i så fall samma språkliga ursprung och det kan vara dags att "frikänna" namnberedningen för dess "försumlighet". De uppfann inte ett nytt namn, de utökade bara definitionen av ett redan existerande - medvetet eller ej.

Jag vill passa på att nämna något om faktainsamlingen inför denna artikel. De enda referenser på officiella kartor till namnet Vårberget jag har lyckats hitta är på SL-kartor från början av 1970-talet, där den då fortfarande trafikerade ångbåtsbrygga benämns just Vårberget. Vad gäller Vikingaberget dyker det under första halvan av 1900-talet upp ett antal märkliga namn, bland annat Johannesdalsberget och Johannesdals Signal. Anknytningen till Johannesdal förefaller märklig, eftersom Johannesdals ägor som längst sträckte sig till Söderholmskolan/Rönholmstränd och aldrig nådde upp på berget. I lantmäteriverkets arkiv hittar jag referenser till Vårbergets fastighetsägarförening i mappen avseende Vårby trafiksamhällighetsförening, alltså den samfällighet som redan på 1930-talet fick i uppgift att underhålla vägarna i området. Jag har dock inte hittat några direkta referenser till denna fastighetsägarförening.

Som avslutning vill jag ställa ett par öppna frågor till läsekretsen:

1.

Vilka andra namn känner ni till på Vikingaberget?

2.

Vilka inofficiella namn har historiskt funnits på bergen inom området? "Uddberget" och "Utsiktsberget", vilka berg var det? Och vad kallades berget mellan nuvarande Skogsslingan och Vårbergsvägen?

3.

Var namnet Vårberget etablerat på sommarstugeområdet längs Vårbackavägen? Vad kallades området när det bildades?

4.

Vilken signal syftar namnet Johannesdals Signal på? Vårdkasen? Eller har det funnits ytterligare signaler i området?